

A eiusdem substantiæ & æqualem patri credunt, dicat eis qui hoc nolunt credere, cum tamen deum patrem filium habere vni genitum credant, noluit deus habere æqualem filium, aut non potuit? Si noluit inuidus est: si non potuit, infirmus est: utrumvis autem horum de deo sentire sacrilegum est: nescio utrum possint inuenire quid dicant si nolint res absurdissimas & stultissimas dicere. Ecce quātum potui exposui tibi fidem meam: & plura quidem dici possunt & diligentius disputari. Sed vereor ne ista ipsa quæ dixi oneri sint occupationibus tuis, tamē ea non solum dictata circumscribi volui, sed etiam manu mea subscribenda curavi, quod quidem & antea voluerā, si quod inter nos placuerat seruaretur. Sed modo certe putō iam non ā te debere dici, timuisse me tibi dicere fidem meam, quando nō solum dixi, sed scriptam subscripsi, ne me quisquam dicat aut dixisse quod non dixi, aut non dixisse quod dixi. Hoc fac & tu, si iudices quæris, non qui in ore tuo reuerētur personam tuā, sed qui in literis tuis exerant libertatem suam. Si enim calumniam times, quod nullo modo auderem dicere nisi hoc ipse dixisses, licet tibi non subscribere. Nam & ego propterea nolui nomen tuum scribi

B in his meis literis, ne hoc forte noluisse. Facile est ut quisque Augustinum vincat, videris utrum veritate an clamore. Non est meum dicere, nisi quia facile est ut quisque Augustinum vincat, quantomagis ut vicisse videatur. Aut & si nō videatur, vicisse dicatur facile est. Hoc nolo magnum putes, nolo pro magno appetas. Nam cum aduerterint homines in hac re tam ingentem famam cordis tui, multi gaudebunt se inuenisse occasionem, ut ad pauca euge euge tam potentem virum faciant amicū. Nolo dicere quia si non faueant, vel si contrariam sententiam proferrant, etiam formidare poterunt inimicū, inepte quidem & stulte, sed tamen plerique homines ita sunt. Noli ergo attēdere quomodo vincatur Augustin⁹, quælibetque vnus homo, sed attēde potius utrum vinci possit Homusio, nō ipsum verbum Græcū, quod facile est non intelligentibus irridere, sed illud quod scriptū est, Ego & pater vnus sumus, Et, Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt sint vnus sicut & nos. Item paulo post, Non pro his autem rogo tantum, inquit, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, vt omnes vnus sint, sicut tu pater in me & ego in te, vt & ipsi in nobis vnus sint, vt mundus credat quia tu me misisti, & ego claritatem quam dedisti mihi dedi illis, vt sint vnus sicut & nos vnus sumus: Ego in eis, & tu in me vt sint consummati in vnū. Vide quotiēs dixit, Sint vnus sicut & nos vnus sumus, nusquam tamen dixit, Ipsi & nos vnus sumus, sed sicut ego & tu vnus sumus, sicut & ipsi in nobis sint vnus. Quia sicut illi erant vnus eiusdemq; substantiæ, quos etiā vnus participes vitæ æternæ facere volebat, ita de patre & filio propterea dictū est, Vnus sumus, quia vnus sunt eiusdemq; substantiæ, & nō participes vitæ æternæ, sed ipsa principaliter vita æterna. Et poterat dicere secundū formā seruī, Et ipsi vnus sumus, aut vnus sumus, nec tñ hoc dixit, quia vnā substantiā patris & sui, & vnā illorū volebat ostēdere. Si autē dixisset, Vt tu & ipsi vnus sitis, sicut ego & tu vnus sum⁹, aut, Vt tu & ego & ipsi vnus sumus sicut ego & tu vnus sumus, nemo nostrū recuset posse dici vnus sunt, etiā diuersas substantias. Nūc autē vides quān nō ita sit, quia non ita dixit, & sæpe dicēdo vehementer cōmendauit quod dixit. Inuenis ergo aliquid in scripturis vnū de diuersis naturis, sicut supra ostendimus, sed additur vel subauditur, quid vnus, sicut ex anima & corpore dicimus vnū animal & vnā persona & vnus homo vel est vel sunt. Sine aliqua vero adiūctione dici vnus sunt, si inuenieris in scripturis, nisi de ijs quæ vnus substantiæ sunt, iustissime blas-

gitabis vt aliud proferamus vnde homusio demonstremus. Sunt enim & alia multa, sed interim de hoc vnō cogita deposito studio contentionis, vt habeas propriū deum. Non enim bonum hominis est hominem vincere, sed bonum est homini vt eū veritas vincat volentem, quia malum est homini vt eum veritas vincat inuitum. Nam ipsa vincat necesse est, siue negantem siue confitentem. Da veniam si quid leuiter dixi, non ad contumeliam tuam, sed ad defensionem meam. Præsumpsi enim de grauitate & prudentia tua, quia potes considerare, quātum mihi respondendi necessitatem imposueris: aut si hoc non recte feci, & huic da veniam. Huic scripturæ a me dictatæ & relectæ ego Augustinus subscripsi.

Augustinus Pascenio de eadem re, vrgens vt exponat fidem suam. Epistola CLXXV.

I dicis te mihi dixisse fidem tuam, & me tibi noluisse dicere fidem meam, quod te audio nō tacere, recordare obsecro q̄ vtrūque sit falsum. Nam nec tu mihi voluisti dicere fidem tuam, & ego tibi fidem meam nō dicere nolui, sed ita dicere volui vt nemo posset dicere, aut dixisse me aliquid quod nō dixerim, aut nō dixisse quod dixerim: diceret autē mihi fidem tuam, si hoc diceret vnde dissentis ā nobis. Si diceret, Credo in deum patrem qui filiū fecit primam creaturā ante omnes cæteras creaturas, & in ipsum filiū, nec æqualem patri, nec similem nec verum deū, & in spiritū sanctū factum per filiū post filiū, Hæc enim vos audio diceret. Aut si forte falsum est quod ista dicatis, hoc potius abs te volo scire. Si autē verum est quia ista dicitis, volo scire quemadmodū ea de scripturis sanctis defendatis. Nunc autem dixisti, credere te in deum patrem omnipotentem, inuisibilem, immortalem, non ab aliis quo genitum, & ex quo sunt omnia. Et in filiū eius lesū Christum, deum natū ante secula, per quē facta sunt omnia. Et in spiritū sanctū. Hæc fides non est tua, sed vtriusque nostrū: quemadmodum si adiungeres quod eūdem filiū dei Iesum Christū etiam Maria virgo peperit, quod pariter credim⁹, & si qua alia cōmuniter cōfitemur. Si voluisses ergo tuā dicere, non istam diceret quæ cōmunis est nobis, sed illā potius in qua dissentimus ā vobis: hæc & presens dicerem, si quēadmodū placuerat verba nostra exciperetur. Sed quia hoc noluisti, dicenste ā nobis timere calumniā, & ā placito cui mane confenserat, post prandium recessisti, vt quid dicere, qd̄ quēadmodū velles me dixisse narrares, & ego non haberem vnde ostenderem quid vel quemadmodū dixerim. Noli ergo ulterius iactare quod tu fidem tuam dixeris, & ego meā non dixerim: quia sunt homines qui considerent me potius habuisse fiduciam fidei meæ, qui eam scribi voluerim, te autem non habuisse dum quasi calumniā pertimescis. Paratus ergo eras negare si tibi obijceretur quod contra fidem meam aliquid dixeris. Vide ergo quid de te ipse sentiri feceris. Quod si obiectum non eras negaturus, cur dictum scribi noluisti, præsertim cum magnopere voluisses etiam honoratos viros nostro interesse sermoni? Cur ergo volens calumniā deuotare notariorum stylum timebas, & clarissimorum testimonium non timebas? Si autem sic vis vt etiam ego dicam fidem meam quomodo te dicis dixisse tuam, ego etiam breuius possum dicere, Credere me in patrem & filiū & spiritū sanctum. Si autem propriū aliquid vnde dissentis ā me vis audire, Credo in patrem & filiū & spiritū sanctum, nec filiū dicens patrem, nec patrem filiū, nec vtriusque spiritū sanctum vel patrem vel filiū, & tamen patrem deum, & filiū deum, & spiritū sanctum deum solum æternum & immortalem propria sua substantia, sicut deus solus & æternus & immortalis est, ea diuinitate quæ est ante secula. Hoc si tibi displicet,